

Tá Jonhard ruddaði ein triðing av kamarinum

Helgi Abrahamsen *løgtingsmaður*

Eg sá á onkrum portali, at Jonhard Eliassen skrivaði eitt lesarabræv, har hann vildi hava meg og Edmund Joensen at svara nøkrum spurningum viðvíkjandi blokkstuðlinum. Jonhard sigur, at eg og Edmund hava skrivað rættiliga nógv um hetta evnið, og tí vil hann hava at vita, hví vit ikki hava gjørt meira, fyri at hækka stuðulin aftur.

Einasta greinin eg havi skrivað um blokkstuðulin hetta seinasta knappa árið, stóð í Sosialinum fyri nøkrum døgum síðani, so eg gangi út frá, at tað er ta greinina, Jonhard fyrst og fremst sipar til. Greinin var eitt aftursvar til eitt úttalilsí hjá Kristinu Háfoss, sum í einum sjónvarpskjaki pástóð, at fullveldislandsstýrið hevði stór avlop, tá blokkstuðulin varð lækkaður. Eg vísti á, at hetta var eitt villleiðandi úttalilsí, tí avlopini sum hon sipaði til vóru øll í árunum áðrenn blokkstuðulin minkaði. Eg vísti eisini á, at uttan blokkstuðulin, hevði fullveldislandsstýrið havt eitt risastórt undirskot á hvørjum ári. Eg siggi í greinini hjá Jonhardi, at hann vísir ongari

av hesum viðmerkingunum aftur.

Søguliga gongdin

Áðrenn eg svari hansara spurningum, lat meg so fyrst greiða eitt sindur frá málinum um lækkingina av blokkstuðlinum.

Fullveldislandsstýrið sum varð skipað í 1998 lovaði føroyingum eitt fullveldisríki, har danski statskassin skuldi rinda blokkstuðul í eini skiftistíð, sum skuldi varða í 15 ár. Hetta fór einki kosta vanliga fólkinum í Føroyum, varð sagt. Jonhard Eliassen og aðrir serfrøðingar ferðaðust landið runt við eini uppvørpu, har fólk kundu velja tøl at seta í eitt rokniark, og so roknaði teldan út, hvussu stórt avlop landskassin fór at hava, eftir at Føroyar høvdu fingið fullveldi.

Men 15 ár munnu hava verið í minna lagið tá til stykkis kom, tí í sáttmála-uppskotinum sum varð lagt fyri donsku stjórnina bleiv ikki biðið um 15 ár, men landsstýrið valdi heldur at seta eitt longri roknistykki upp, og hevði danska stjórnin góðtikið tað, so hevði fullveldið Føroyar, bæði nú og nógv ár frammyvir, fingið ein árligan blokkstuðul úr Danmark, sum hevði verið størri enn hann er í dag. Og hetta kallaðu tey "sjálvberandi búskap."

Ein av arkitektunum aftanfyrir hetta roknistykkið, var Jonhard Eliassen, sum nú spyr meg og Edmund Joensen, um vit ikki halda tað vera ómoralskt at fáa blokkstuðul úr Danmark. Eg og Edmund ganga hóast

alt inn fyri ríkisfelagsskapi. Jonhard vildi hinvegin hava, at Danmark skuldi gjalda til eitt land, sum eftir egnum ynski var farið úr danska ríkinum. So kunnu vit altíð kjakast um, hvør av hesum møguleikunum er meira moralskur.

Royndu aðrar møguleikar

Danska stjórnin segði sjálvandi korta nei til hetta lumpisliga roknistykkið. Um føroyingar vildu klára seg sjálvar, so kundi landsstýrið fáa 4 ára skiftistíð, vóru boðini. Hetta kallar Jonhard í greinini, at "figgjjarliga revsa okkara land." Hann hevði also bæði vónað og væntað at fingið nógv meira blokkstuðul, enn tað sum danska stjórnin vildi bjóða fullveldisprojektinum.

Tá henda ætlanin ikki sá út til at ganga, royndi landsstýrið aðrar møguleikar, fyri at fáa fatur á pengum úr danska ríkiskassanum. Ein roynd var gjord at bjóða donsku stjórnini veðhald í møguligum framtíðar oljuinntøkum. Ein onnur roynd var at fáa sett nýggja ríkissáttmálan stigvíst í gildi, soleiðis at Føroyar kundu verða "hangandi" í ríkinum í 15 ár og varðveita rættin til blokkstuðul í eina tíð. Triði møguleikin var eitt uppskot um, at øll uttanlandaskuldin í ríkinum skuldi verða lögð saman og síðani verða býtt millum partarnar eftir fólkatali. Harvið høvdu Føroyar verið so at siga skuldarfríðar, meðan danskir skattgjaldarar høvdu hingið upp á føroysku skuldina.

Tað er løgið at hugsa sær, at ein av høvuðsarkitektunum aftanfyrir hesi uppskotini, nú spyr tveir sambandsmenn, um tað ikki er ómoralskt at fáa blokkstuðul úr Danmark.

Settu nýggja kós

Tá landsstýrið ikki fekk donsku stjórnina at ganga við til at gjalda allan henda blokkstuðulin, slitu tey samráðingarnar. Á tíðindafundi í Tinganesi varð boðað frá eini nýggjari fullveldisætlan, sum skuldi venda gomlu ætlanini á høvdið. Nú skuldi yvirtakast í stórum, og blokkstuðulin skuldi minka samsvarandi yvirtøkunum. Tað bleiv gjørt, og avlopið hjá landskassanum minkaði heilar 506 mió. krónur eftir bert einum ári.

Villleiðandi upplýsingar

Tá henda nýggja fullveldisætlanin varð viðgjörd í uttanlandsnevndini, fekk nevndin eina sokallaða "kravsgreining", sum skuldi vísa, hvussu nýggi fullveldisleisturin hekk saman figgjjarliga. Tann sum hevði tilevnað hesa greiningina var eingin minni enn Jonhard Eliassen.

Eg skal ikki koma so nógv inná kravsgreiningina her, tí eg havi áður víst á, at endamálið við henni var at villleiða bæði løgtingið og Føroya fólk. Ein búskapargrunnur skuldi fyrst stovnaast, sum skuldi gjalda landskassanum ein part av pengunum, sum vóru mistir í blokkstuðli. Men ein grunnur í sær sjálvum, hjálpir einki um hann ikki hevur pengar.

Tí skuldi ein heil milliard fyrst takast av uppsparingini hjá landskassanum og setast í grunnin. Av eini ella aðrari orsök stóð tað ongastaðni í kravsgreiningini, at landskassin harvið bleiv eina milliard fátækari. Men tá pengarnir í smáum bitum blivu fluttir yvir aftur í landskassan, tá varð tað kortini roknað sum inntøka hjá landskassanum. - Ótrúðliga smart.

Spurningarnir sum Jonhard setur

Jonhard Eliassen skrivar í greinini, at blokkstuðulin verður latin úr statskassanum til landskassan fyri uppgávur, sum landsstýrið ikki hevur ábyrgdina av. Tá ið so eitt málsøki verður yvirtikið, verður blokkurin lækkaður, og tí heldur hann tað vera natúrligt, at eg og Edmund Joensen ganga øvugta vegin, fyri at hækka blokkin aftur.

Henda skrivingin avdúkar, at Jonhard, sum arkitektur aftanfyrir figgjjarpartin av fullveldisætlanini, ikki visti hvørjar avleiðingarnar vóru av teirra politikki. Hann veit framvegis ikki, at heimastýrslógin gevur bara heimild at yvirtaka felagsmál til sermál, meðan málsøki sum eru yvirtikin ikki kunnu verða avhendað aftur til donsku ríkismyndugleikarnar at umsita.

Her nyttar ikki at biðja meg og Edmund Joensen ella onkran annan um hjálp. Tykkara yvirtøkur eru framdar, og rokningin er langt síðani send til Føroya fólk.

Harnæst er at siga, at Sam-

bandsflokkurin tekur ikki undir við, at føroyingar fyrst fara til donsku stjórnina og biðja um yvirtøkur, men so tá vit siggja rokningina, so fara vit aftur til stjórnina og siga: "Vit meintu tað ikki." Hvat tit á fullveldisveinginum gera, tá tit fáa kaldar føtur, tað mugu tit finna útav, men eg komi ikki við á ein slíkan túr. Er eitt málsøki yvirtikið, so fangar borðið og vit mugu gjalda tað sum yvirtøkan kostar. Tit droymdu um eitt fullveldi sum einki skuldi kosta, og hóast tit sóu, at roknistykkið ikki fór at halda, so hildu tit kortini fram, og sendu rokningina til Føroya fólk.

Ruddaði ein triðing av kamarinum

Jonhard brúkar í greinini eina væl kenda myndatalu, har Danmark er foreldrini, sum biðja tann óskikkiliga tannáringin, Føroyar, um at rudda kamarið o.s.fr. Hann kemur til tað niðurstøðuna, at hann trýr ikki at "sjálvt hin ørasti blokk-fanatikarin heldur, at hetta er rætti máttin at uppala børn síni."

So havi eg hug at spyrja. Hví ruddaði Jonhard so bara ein triðing av kamarinum? Um blokkstuðulin er so ræðuligur, hví skar hann so ikki allan blokkstuðulin burtur og sendi eisini hinar báðar triðingarnar av rokningini til Føroya fólk?

Samkynt hjúnalag broytir ikki tín gerandisdag

Tráin Petursson Nónklett

Vegna Unga Tjóðveldið

Um stutta tíð verður endalig støða tikin til uppskotið um broyting av hjúnabandslógini. Tað er nógv sum bendir á, at uppskotið fellur, men tað merkir als ikki, at

stríðið at koma hertil hevur verið til fánýtis. Hóast okkara politikarar eru bangnir fyri broytingum, er hugburðurin hjá føroyingum broyttur munandi.

Stríðið, ið fleiri felagsskapir og einstaklingar hava staðið fyri, kann sjálvsagt tykjast at vera til fánýtis, tá ið uppskot um broyting av hjúnabandslógini loksins kemur, men kortini ikki fær undirtøku. Men so er ikki. Kjakið hevur flutt mørk, t.d. vísti kanning, ið Gallup gjørði fyri LGBT Føroyar í fjør, at heili 68% av føroyingum eru fyri, at samkynd, eins og hinskynd, kunnu giftast borgarliga. Hetta er eitt

greitt tekin um, at stirvna føroyska samfelagið hevur broytt seg munandi, og tað er gleðiligt. Men enn hava vit eina samgongu, ið ikki ætlar sær at loyva samkyndum at fáa javnbjóðis rættindi. Tað munnu tó verða samgongulimir, ið hava ringan smakk í muninum. Kaj Leo Holm Johannesen, lögmaður, hevur fyrr sagt seg vera fyri at samkynd kunnu ganga saman í hjúnaband, men tá tað kom til stykkis, var ABD(H) samgongan týðningarmiklari enn rættindi teirra samkyndu. Fyrrverandi Framsóknarmaðurin og núverandi Fólkaflaksmaður, Janus Rein, hevur fyrr verið fortalari

fyri samkyndum parlagi. Spannandi verður at vita, um hann nú knappliga broytir meining. Ofta verður tikið til, at annar parturin er undir tufluni í einum parlagi – tað sær út til, at bæði lögmaður og Janus Rein eru undir tufluni í parlagnum við Jenisi Av Rana og hinum konservativu samgongupolitikarunum.

Fræslisstríð

Vit eiga als ikki at vera bangin fyri at gera broytingar í samfelagnum. Skulu vit menna okkum sum tjóð, eru broytingar neyðugar. Tey mongu fræslisstríðini hava flutt mørk, flutt lond framá og ført

til ein rættvísari heim. Hetta fræslisstríðið flutti eisini mørk í 2006, tá §266b bleiv víðka, soleiðis at tað heldur ikki var loyvt at niðra fólk vegna kynsligan samleika. Ein fræslisbólkur, ið stóð á odda tá, kallaðist Eldhugaður Ungdómur, og var tað ein bólkur av ungum fólki, sum gjøgnum ymisk tiltøk virkaði fyri at stuðla samkyndum í Føroyum. Við slagorðunum "at elska er ein mannarættur" og "stuðla kærleikanum" var ætlanin hjá bólkinum eins viðkomandi og í dag.

Tað sama er galdandi í stríðnum fyri rættindum teirra samkyndu, m.a. rættin at ganga saman í hjúna-

band. Hesar broytingar eru neyðugar og fara ikki at broyta gerandisdagin hjá teimum, ið eru ímóti. Nýsælanski tinglimurin, Maurice Williamson, segði so frálíkt í eini røðu herfyri: "Tað fer ikki at broyta nakað grundleggjandi í gerandisdegnum hjá teimum, ið eru ímóti. Tannáringurin fer enn at vita betri enn tú, sólin fer enn at rísa um morgunin og tú fert ikki at fáa alskyns húðsjúkur.!"